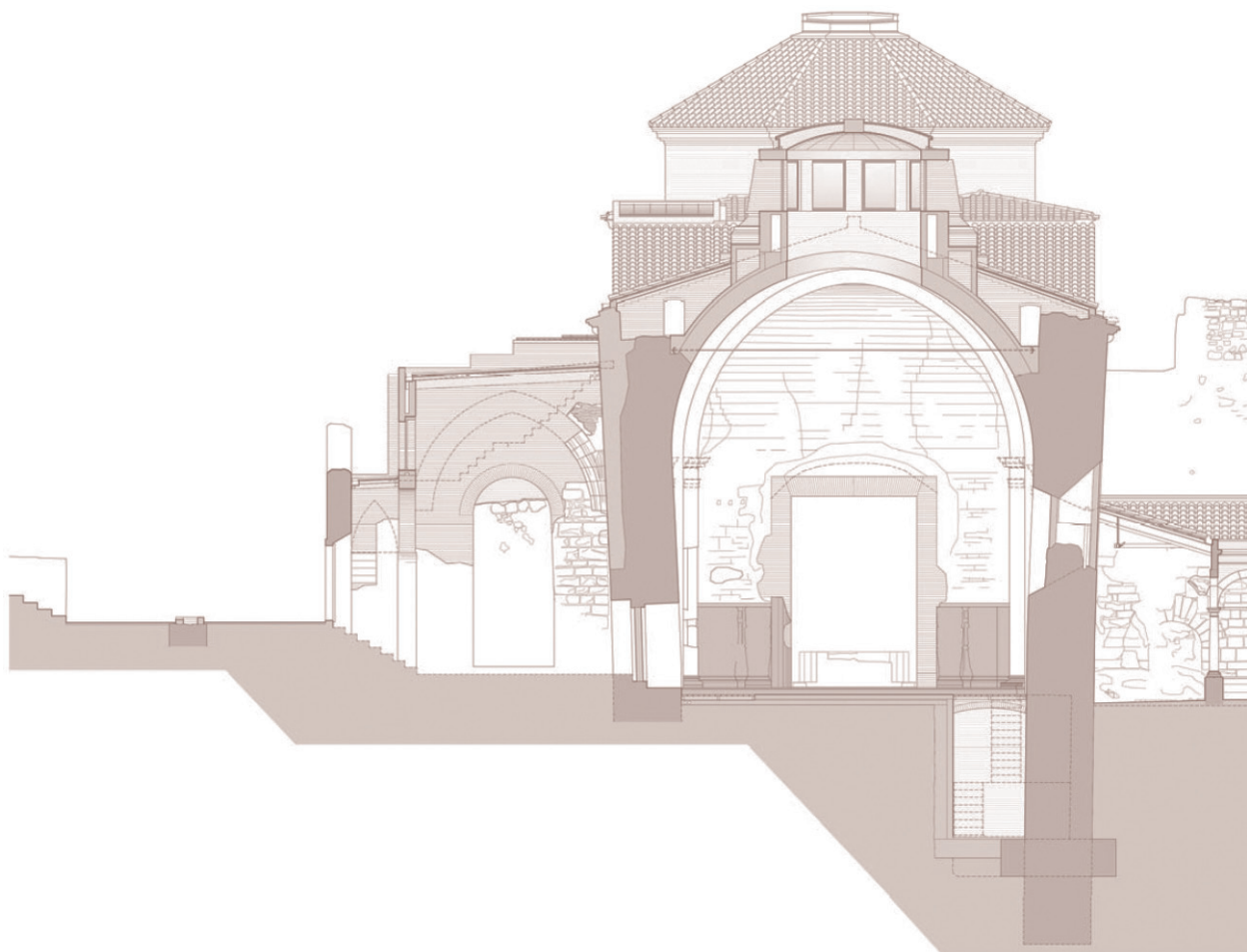

Resultats de la primera fase d'excavació de les obres de rehabilitació i adequació del claustre major i l'església de la Cartoixa d'Escaladei

31 de juliol de 2020
Cartoixa d'Escaladei

Aspecte actual de la façana de l'església.

Detall del coronament del sobrecòs de l'església.

La Generalitat de Catalunya du a terme, des del passat 25 de maig, les obres de rehabilitació i adequació de l'església i el claustre major de la Cartoixa de Santa Maria d'Escaladei, al municipi de la Morera de Montsant (Priorat).

Ambdues intervencions, que també impliquen un treball constant de recerca i descoberta arqueològica, estan promogudes per l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura que ha encarregat la seva gestió a l'Institut Català del Sòl, INCASÒL.

El projecte té un pressupost de 2,40 milions finançat pel departament de Cultura, el programa de l'1,5% Cultural del Ministeri de Foment, els fons FEDER de la Unió Europea i la Fundació 'la Caixa', que assumeix les obres de restauració i adequació per a la visita del claustre major amb un import de 316.000 euros, en el marc del programa Patrimoni *en Acció* (el programa de Cultura i la fundació bancària 'la Caixa' de foment de l'ús i el coneixement del patrimoni i cultural català).

Detall del paviment desenrunat corresponent a les cel·les primitives.

Detall del paviment en la zona de transició entre la nau i el presbiteri.

PRIMERES DESCOBERTES

Les obres tenen un termini d'execució de 24 mesos i preveuen el desenrunat, reconstrucció i adequació de l'església, el sagrari de la Cartoixa d'Escaladei, i altres dependències annexes com la galeria sud del claustre o les restes de les tres capelles individuals ubicades a llevant de la sagristia vella.

Tot i que el projecte es desenvoluparà de manera continuada fins al 2022, els treballs efectuats els darrers dos mesos ja han servit per treure a la llum destacades troballes.

És el cas, per exemple, de l'estructura i altres vestigis d'algunes de les cel·les primitives del segle XIII, d'una gran importància arqueològica, històrica i simbòlica, tenint en compte que són les cel·les originals de la que fou la primera cartoixa de la península ibèrica.

D'aquests dos mesos de recerca també en destaca el desenrunament d'elements arquitectònics corresponents a diverses capelles gòtiques que estaven sota més de tres metres de runa acumulada al llarg del temps. Com ja va passar en anteriors intervencions a Escaladei (en el cas del claustre menor, per exemple), les excavacions arqueològiques segueixen traient a la llum elements arquitectònics que es donaven per espoliats o desapareguts.

*Estructura de les cel·les originals del segle XIII,
ara desenrunades.*

*Treballs en curs a la zona que ocupava
el claustre major.*

LES CEL·LES ORIGINALS

Les cel·les que, al llarg d'aquests darrers mesos, s'han pogut documentar a l'interior del pati del claustre són dues de les dotze cel·les fundacionals de la cartoixa d'Escaladei, construïdes a començament del segle XIII i que van estar en funcionament fins que al segle XVII els monjos que hi residien es van traslladar a les cel·les noves acabades de construir.

La importància de la troballa rau en què són les cel·les més antigues de totes les cartoixes de la Península Ibèrica, ja que la d'Escaladei va ser la primera fundació que va tenir l'orde a la Península.

No hi ha altres exemples conservats de cel·les tan antigues, atès que la gran majoria de les cartoixes han estat reformades modernament. En canvi aquestes han mantingut l'estructura inicial perfectament conservada.

Portalada d'una de les capelles gòtiques ara desenrunades.

Detall de la portalada d'una de les capelles del segle XV.

CAPELLES DEL SEGLE XV

Pel que fa a les tres capelles gòtiques que s'han pogut desenrunar, probablement corresponguin a les que va manar construir el monjo Joan de Febrer, segons el seu testament de 1424.

Aquestes cel·les corresponen a les poques construccions d'època gòtica que s'han conservat a Escaladei i que no es van veure afectades per les successives reformes de temps moderns. El magnífic treball de la pedra que s'observa a la porta sencera que s'ha documentat sota la runa dona a entendre la magnificència decorativa que devia tenir aquest element.

A la cartoixa hi ha diverses capelles d'aquest tipus que servien perquè els monjos que eren preveres poguessin dir la seva missa diària en solitud tal com manava la regla de Sant Bru.

*Estat actual de la portalada dòrica
d'accés principal a l'església.*

*Aspecte del paviment de l'església
conservat sota la runa.*

TREBALLS DE RESTAURACIÓ FINS AL 2022

El projecte ja iniciat preveu recuperar la morfologia que l'església disposava al segle XVIII. Es recuperarà el seu cobriment original, reconstruint la volta de canó apuntada del tram central amb fàbrica de dovelles de gres vermell. S'estabilitzarà el conjunt amb un atirantament a l'alçada del ronyós de la volta i es preveu també la reconstrucció parcial del cimbori amb la utilització de materials originals recuperats en la fase anterior.

Altres intervencions previstes a l'església són la reconstrucció dels tancaments perimetrals, la restitució de dues columnes de la portalada i una nova coberta de teula ceràmica per a la nau principal i de coberta de planxa de zinc per al terrat. Es construirà una nova escala per salvar el fort desnivell amb l'exterior de l'església i es construirà una cripta soterrada per observar el singular sistema de fonamentació del mur meridional. Es restauraran els paviments de marbre bicolor de la nau central i es col·locarà un paviment de posts de fusta a les zones laterals. Així mateix es recuperaran els paviments de marbre policromat de la zona del presbiteri i es consolidaran els paraments en general.

L'actuació també preveu la consolidació i restauració de tram amb arcuacions conservades a la galeria est. Es reconstruirà també la cornisa, les voltes i la coberta d'aquest mateix tram de galeria i es refaran els tancaments interns dels tres arcs, amb la doble finalitat d'estintolar-los de manera adient, i d'intentar mostrar al visitant un aspecte pròxim al que devien tenir les galeries originalment, amb les seves finestres i òculs.

Vista general de l'àmbit de l'actuació.

El claustre major. Projecte virtual.

EL SAGRARI I EL CLAUSTRE MAJOR

Pel que fa al sagrari es proposa la recuperació funcional de la cúpula amb estructura lleugera de costelles radials de fusta laminada, amb llates de fusta que reproduiran el volum semiesfèric de l'antiga cúpula i que serveix de base a la coberta en forma de piràmide truncada de vuit cares originària. La zona de la cúpula tindrà una coberta de teula ceràmica comuna i de teula tipus romana a la resta de la coberta.

Al claustre major, el projecte de restauració i museïtzació que comença ara, recuperarà per a la visita d'un dels elements més importants de la Cartoixa tant des del punt de vista arquitectònic com simbòlic doncs el claustre és l'element vertebrador de la zona de vida eremítica i donava accés a les cel·les dels monjos.

El projecte preveu un enjardinament general creant tanques arbustives al voltant de les diferents terrasses que conformen cada quadrant, reforçant visualment l'aspecte quadrangular del claustre.

Claustre menor de la Cartoixa després d'haver estat recuperat.

Façana principal de la Cartoixa.

PLA DIRECTOR DEL MONUMENT (2009)

Aquests nous projectes formen part del conjunt d'actuacions previstes en el pla director del monument que el Departament de Cultura va redactar el 2009. Un pla integral, ambiciós i a llarg termini que respon a l'envergadura i complexitat de les actuacions a realitzar ja que es tracta d'un vastíssim monument de més de tres hectàrees. Una aposta clara del Departament de Cultura per posicionar el monument com a element patrimonial identitari del Priorat i dotar-lo de nous espais de visita.

La Cartoixa d'Escaladei és l'únic monestir cartoixà accessible al públic a Catalunya.

Espai d'accés interior a una cel·la.

LA PRIMERA CARTOIXA DE LA PENÍNSULA

Escaladei és la primera cartoixa de la península Ibèrica i alhora una joia del Renaixement català. Porta d'entrada al Priorat, la força del paisatge amb l'imponent Montsant de fons és una perfecte síntesi de patrimoni i natura, de silenci i espiritualitat, valors clau de l'actual candidatura del Priorat-Montsant-Siurana per ser reconegut com a paisatge cultural agrícola de la muntanya mediterrània dins del llistat del Patrimoni Mundial de la UNESCO.

La Cartoixa d'Escaladei és l'únic monestir cartoixà accessible al públic a Catalunya. Els elements arquitectònics, en molts casos fets amb la mateixa pedra que la serra del Montsant, semblen voler intercanviar amb aquesta última els seus respectius orígens antròpics i tel·lúrics. La simbiosi entre monument i entorn natural és tan gran que avui se'ns faria difícil contemplar el paisatge d'aquesta part de la serra sense la personalitat que li aporten les restes, ni aquestes sense la singularitat que li confereix aquest context.

